

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

CE SE AȘTEAPTĂ DE LA VANCOUVER?

Mișcarea ecumenică are o istorie mai lungă, dar maturizarea ei s-a produs abia după al doilea război mondial. Ea s-a născut, pe de o parte, din dorința lumii bătute de diviziuni și dezastre de a ajunge la o unitate și pace trainică, pe de altă parte din îngrijorarea față de fenomenul fărâmițării dincolo de orice limite a creștinismului, mai ales în lumea anglo-saxonă și, în sinul acesteia, în ultima vreme mai ales în așa-zisa lume nouă, dincolo de ocean. Mișcarea ecumenică este un strigăt de disperare și de speranță: ÎNAPOI LA UNITATE! „Au doară s-a împărțit Hristos?” se întreba Sfântul Pavel. Confesiunile și denotațiunile creștine, gata să ajungă la trista performanță a dezbinării într-o mie, apar desigur în fața lui Dumnezeu ca o familie nefericită, nereușită. Dacă în cer, în El însuși și în definițiile teologice, Hristos este Unul, același ieri, azi și în veac (Evr. 13, 8), pe pământ nu numai că e împărțit în mai mulți, în nenumărați, dar în fiecare confesiune și denotațiune El e folosit împotriva celorlalți, căci fiecare denotațiune e una contra tuturor celorlalte. Simbolul iubirii nu mai vindecă orbi, ci a ajuns în ochii multora care ne observă din afară, simbol al orbirii; simbolul compasiunii nu mai e un Samaritan milostiv pentru cel căzut între tihari, ci doar pentru cei din grupul mărunț care l-a acaparat. Ecumenismul e o chemare la

restaurarea imaginii lui Hristos în lume, așa cum a fost El, Unul și Unicul, marea iubire personificată, compasiunea întrupată, prietenul tuturor, nimănui dușman, nimănui negativ, nimănui exclusiv. Neputința spirituală a oamenilor L-a mutilat mereu, încercând să-L facă principiu al intereselor de grup și ținându-L astfel pe cruce, pe o Golgotă eternă. Trebuie coborât de pe cruce pentru ca, refăcând ciclul iconomiei Sale pămîntești, să reinvieze în lumea creștină contemporană și s-o aducă înapoi la unitatea pierdută.

Mișcarea Ecumenică a fost și mai este încă un fel de trezire din inerție, îndrăzneala de a crede că e posibilă întoarcerea și că ea se va și petrece într-o zi. S-au făcut pînă acum unii pași spre aceasta. S-au modificat mentalitățile odinioară exclusiviste, s-au pus în discuție probleme de doctrină cu intenția de a se atenua diferențele, s-a ajuns ca toate Bisericele, confesiunile și denotațiunile, cu mici excepții, să-și declare *dorința de unitate*. Fără îndoială, de la voința de unitate pînă la realizarea ei, calea poate fi lungă și anevoioasă. Dar e un început. Un început care merită toată atenția și tot sprijinul.

Bisericele ortodoxe și-au afirmat de la început dorința lor puternică de a se afla pe drumul dialogului și al refacerii unității. De aceea și pentru Adunarea Generală a Consiliului Ecu-

menic, ce va avea loc în anul acesta la Vancouver—Canada, Ortodoxia s-a pregătit să aducă o contribuție pozitivă și largă, și un mesaj de încredere și de speranță.

Această Adunare Generală de la Vancouver are loc în condiții cu totul deosebite, în ceea ce privește situația lumii de azi și destinul omenirii. Amenințările împotriva vieții și a păcii, printr-o cursă fără precedent a înarmărilor, cheamă întreaga lume la o atenție mărită și la măsuri de prevenire a unei catastrofe care poate fi și ultima pentru întreaga planetă. Dar oare Bisericele nu trebuie să aibă un cuvînt de spus? Se vor putea ele aduna într-o Adunare ca aceea de la Vancouver, fără să-și manifeste sensibilitatea față de această situație incertă și amenințătoare din lume? Cine le-ar ierta o asemenea ignorare. Nimeni. Dar desigur, nici nu va fi cazul, pentru că ele nu vor ignora condițiile în care își desfășoară lucrările.

De altfel și tema generală, în jurul căreia se vor desfășura cele aproape trei săptămîni de lucru, este o temă cu substanțială legătură cu cele ce se petrec în lume. Tema este o pledoarie pentru viață: „Iisus Hristos — viața lumii”. Creștinii vor trebui să-și afirme în comun credința în Iisus Hristos ca sursă a vieții și astfel credința în sacralitatea vieții. Nu

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Contribuție românească la apărarea civilizației europene

— 300 ani de la despresurarea Vienei —

Anul acesta se împlinesc 300 ani de la despresurarea Vienei, eveniment însemnat nu numai pentru poporul austriac ci pentru toate popoarele Europei.

Viena era atunci punctul cel mai înaintat spre inima Europei. Otomanii se pregăteau să o cucerască și astfel să intre stăpînitori în centrul continentului.

Popoarele Europei și-au dat în sfîrșit seama de pericolul otoman și făcînd o coaliție au reușit să apere Viena și să o scape de presiunea armatelor otomane, în luna iulie—septembrie 1683.

Este îndeobște cunoscut că la această biruință au luat parte și au contribuit și românii.

Țările române au fost cu multe secole înainte un zid puternic de apărare a civilizației europene și a credinței creștine în fața tendințelor expansioniste ale imperiului otoman. Adrianopolul, Constantinopolul, Peninsula Balcanică, căzuseră rînd pe rînd sub stăpînirea otomană.

La gurile Dunării au făcut zid de apărare oștile române, conduse cu vitejie de domnitori ca Mircea cel Bătrîn, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Radu de la Afumați, Mihai Viteazul, Iancu de Hunedoara și alții.

Ei erau conștienți că apărînd independența țărilor lor, apăra în același timp civilizația Europei și credința creștină.

În a doua parte a secolului al XVII-lea turcii intră în război direct cu austriei. În conformitate cu convenția de vasalitate, Țările Române sînt obligate să ajute pe turci și să le dea ostași.

Domnitorul Șerban Cantacuzino al Munteniei și Duca Vodă al Moldovei, în calitate de vasali, erau obligați să meargă cu ostași alături de trupele turcești la cucerirea Vienei. Deși Șerban ceruse să participe numai cu bani, fusese obligat să dea 4.000 de

ostași și să participe personal.

Altfel în lungul drumului cît și în timpul asediului, trupele române au avut un rol secundar. Turcii nu aveau încredere în ele, de aceea au folosit pe ostașii români îndeosebi la facerea podurilor și la alte lucrări. Se pare că muntenii și moldovenii au cauzat, prin pasivitatea lor, pagube însemnate otomanilor. Întîrziu repararea podurilor sau părăseau fără rezistență cîmpul de bătaie. Ambasadorul Franței la Constantinopol mărturisește că dorința românilor era de a „scutura jugul tiran al turcilor”.

Care a fost atitudinea lui Șerban Cantacuzino, în aceste momente critice? Ambasadorul austriac Kunitz, care se afla prizonier în tabăra turcească, era în legătură cu Șerban Vodă. El arată într-un raport că domnul Țării românești dorește în realitate „victoria armatelor împăratului asupra dușmanului ereditar și înfrîngerea trufiei sale”.

După rapoartele lui Kunitz rezultă că Șerban Cantacuzino a înlesnit comunicarea către armatele austriece a unor stări de lucruri din tabăra otomană, favorabile armatelor austriece. Curierii austrieци erau îmbrăcați în uniformă armatelor muntenie și primeau informații suplimentare din partea voievodului. Așa s-a întimplat în ziua de 6 august 1683 cînd Șerban Cantacuzino a comunicat asediaților, gata să cedeze în fața tirului artileriei otomane, că armata turcească nu mai avea muniții decît pentru 2—3 ore.

În însemnările sale Kunitz recunoaște contribuția domnitorului român și precizează că și

† VASILE
Episcopul Oradiei

(Continuare în pag. a 2-a)

„CRAI NOU”

— La 130 de ani de la nașterea și 100 de ani de la moartea lui CIPRIAN PORUMBESCU —

Poporul a numit „Crai-nou” luna nouă — seceră de aur care apare pe lanul constelat al cerului. Tinerii (îndeosebi fetele) li salută, șoptind dorinți, spre înfăptuire. Poetul Vasile Alecsandri i-a închinat o poezie, inspirată din folclorul românesc, pe care compozitorul Ciprian Porumbescu a împrumutat-o ca libret operetei sale — păstrîndu-i și titlul: *Crai-Nou*.

S-a dovedit fericit inspirat: și în compoziția muzicală, și în textul ales, și în semnificația, mai ales, *pro domo sua*...

Cu adevărat, Ciprian Porumbescu a însemnat un Crai-Nou al muzicii românești. Și precum luna nouă crește în împlinire, pînă la forma rotundă a talerului de aur, desăvîrșit și fascinantă de „stăpînă a lumii”, la fel și Ciprian Porumbescu a sporit în creații muzicale, rotunjindu-și opera pînă la desăvîrșire, și a crescut și s-a înălțat continuu în admirație și cinstire obștească, pînă la apogeul veșniciei românești.

S-ar putea spune că s-a bucurat, din partea „Vistierului bună-tăților și Dătătorului de viață”, de favoarea unui binecuvîntat destin.

A văzut lumina zilei la 2/14 octombrie 1853, în Șipotele Sucevei. A fost fiul preotului Iraelie Porumbescu, un vîlstar viguros și roditor al poporului, înzestrat și cu talent de scriitor, numit „Creangă al Bucovinei”, cu dragoste pentru „zăbava” cu cartea și devotat patriot — a participat

la Revoluția de la 1848, la pregătirea Unirii din 1859 și, dăruit cu viață lungă, a ajuns să vadă România independentă și suverană.

În casa părintească, copilul Ciprian a auzit cîntece (preotul Iraelie avea voce bună, cînta din gură și din flaut, voci bune aveau și cîntau un frate (Ștefan) și o soră Mărioara), a auzit vorbindu-se de scriitori, cărți și publicații (preotul Iraelie se cunoștea cu familia de cărturari Hurmuzachi, colabora la reviste, era în corespondență cu Vasile Alecsandri) și a auzit, chiar, și compoziții muzicale cîntate la pian (preotul Iraelie era bun prieten cu profesorul Carol Miculi, pianist priceput și compozitor, căruia îi plăcea să petreacă lunile de vară la Șipote și gazda îi aducea pianul, de la Cernăuți, în căruță trasă de 6 cai). În sat, a auzit cîntece populare și lăutărești (mai cu seamă la Stupca, unde s-a mutat preotul Iraelie), pe care le-a îndrăgit și le-a notat. În anii de liceu (la Suceava), l-a cunoscut pe rapsodul popular Grigore Vindereu și s-a afirmat și el ca dotat violonist.

În acești ani (1860—1870), s-a ridicat și luca pe cerul țării și Luceafărul poeziei românești — Mihai Eminescu.

Mihai Eminescu și Ciprian Porumbescu: Poezia și Cîntecul; „Cuvîntul ce exprimă adevărul” și melodia lui fără pereche!

Mihai Eminescu și Ciprian Porumbescu: Două erupții de vulcan al geniului, de-a pururi creatori.

La serbarea de la Mănăstirea Putna, din august 1871, s-au întîlnit și s-au cunoscut. Mihai Eminescu a auzit cum Ciprian Porumbescu a cîntat, cu vioara lui Grigore Vindereu, „Daciei întregi”. Poetul a împărțit poemul *La mormîntul lui Ștefan-Vodă*, compozitorul va scrie *Imnul lui Ștefan cel Mare și Altarul Mănăstirii Putna*.

Ciprian Porumbescu a urmat studiile la Seminarul teologic și, apoi, la Facultatea de filosofie din Cernăuți, unde l-a avut profesor pe compozitorul Isidor Vorobchievici (autorul primului manual, în limba română, de armonie muzicală) și s-a cunoscut cu Eusebie Mandicevschi, care va fi și el compozitor, dirijor de cor, muzicolog și profesor. Ciprian Porumbescu era dirijorul corului studenților teologi. S-a logodit și „mireasa vieții sale” a fost vioara — o vioară veche, pe care a primit-o de la preotul Iraelie (care a scris povestea ei) și care s-a întimplat să fie o vioară de Cremona, din anul 1626, de care nu se va despărți pînă la ultima suflare. A început să scrie compoziții muzicale personale; primele au fost compoziții religioase-bisericești: pentru corul teologilor și pentru cel al Catedralei, a scris 5 Liturghii (3 ale Sf. Ioan Gură de Aur, 1 a Sf. Vasile cel Mare, 1 a Sf. Grigorie Dialogul), „Acum puterile cerești”, „Cu trupul adorînd”, „Adusu-mi-am aminte”, „Tatăl nostru”, Heruvicul din Joia Mare („Cinei Tale...”), Heruvicul din Sîmbăta Mare („Să tacă tot trupul...”) ș.a. A scris și compoziții laice: *Dorința*, *Hora* ș.a.

În 1875 s-a înființat Societatea culturală-patriotică „Arboroasa”, cu Ciprian Porumbescu al doilea președinte și dirijor al corului ei.

Pr. Gh. Cunesco
(Continuare în pag. a 2-a)

175 de ani de la tipărirea fragmentară a operei lui Gheorghe Șincai „Cronica Românilor” în Calendarul de la Buda (1808)

Activitatea lui Gh. Șincai (1754—1816) s-a desfășurat pe plan filozofic și istoric. Pentru evoluția gândirii social-politice românești importantă este opera lui istorică. Depășind stadiul cronicăresc al istoriografiei, el poate fi socotit un adevărat istoric modern, „primul care a conceput istoria ca știință”.

Opera lui de căpetenie este „Hronica românilor și a altor multe neamuri”, cea dintîi colecție de documente privind istoria poporului nostru.

Hronica este rezultatul unei munci de 34 de ani. Dintre toate operele lui Șincai, ea a avut soarta cea mai dramatică. Socotită „demnă de foc și autorul de furci” a rămas în manuscris. S-a tipărit postum la Iași, în 1853 și la București, în 1885.

În ciuda împrejurărilor nefavorabile tipării ei, autorul a reușit să publice o mică parte din ea în Calendarul de la Buda pe anii 1808 (anii 86—169) și 1809 (anii 174—264). Deși tipărită parțial, ecoul acestei cărți în epocă a fost uimitor.

Hronica cuprinde istoria românilor din anul 86 și pînă în 1739, împărțită în trei perioade: istoria primilor 200 de ani demonstrează originea romană a poporului nostru, cu exagerarea purității lui latine. Între 271 și 1300 se ocupă de istoria nediferențiată a sud-estului Europei, iar după întemeierea țărilor române este susținută ideea individualității politice a acestora, cu accent pe drepturile românilor din Transilvania.

„Lucrarea este clădită pe un bogat material documentar și pe o uriașă cantitate de izvoare, începînd de la istoricii antici pînă la cei contemporani. Nicolae Iorga o apreciază ca fiind „o culegere de izvoare din cele mai imbelșugate la care se recurge și astăzi și se va recurge multă vreme”. Folosind o metodă riguroasă științifică, Șincai urmărea un singur lucru: descoperirea adevărului istoric. Nicolae Iorga îl considera în această privință „un luptător care strigă adevărul nou în azul tuturora”.

Pr. Ieremia B. Ghîta
(Continuare în pag. a 2-a)

Ce se așteaptă de la Vancouver?

(Continuare din pag. 1)

poate dispune de viață, decât Cel ce dă viața. Nimeni altul. De aceea în toate religiile lumii, „Să nu ucizi”, e porunca cea mai limpede.

Creștinii vor trebui, la Vancouver, să-și reafirme dorința de unitate și să încerce să descopere și să deschidă noi căi în vederea realizării ei. Dar ei vor trebui, în aceeași măsură să se arate că sînt și oameni ai prezentului, aparținând valorilor care constituie tocmai temelia oricărei existențe și a oricărei posibilități de dezvoltare și desăvîșire, și în primul rînd aparținînd vieții. Aparținînd vieții și a ceea ce înseamnă viața, căci în primul rînd războaiele amenință viața. Creștinii vor trebui să se manifeste însă și ca apărători ai dreptății sociale, ai egalității dintre toți oamenii, ai unei lumi așezate pe temelii mai solide. Nedreptățile sociale sînt tot atît de primejdioase pentru viață ca și războaiele. Ele aduc după sine foame, subdezvoltare, exploatare, așa că a lupta pentru viață și pentru pace, înseamnă și a postula remedieri esențiale în modul cum se administrează dreptatea socială. O nouă ordine economică mondială nu este, cum ar părea la prima vedere, un concept strict economic. Este în fond un concept spiritual și chiar dintre cele mai spirituale, pentru că o astfel de ordine e menită să rezolve acele situații, care promovează suferința de tot felul, morală și materială, care promovează degradarea ființei umane cea creată de Dumnezeu să fie liberă, demnă și fericită.

Instaurarea unei noi ordine economice mondiale trebuie să se conjuge mereu cu promovarea și a unei noi ordine morale internaționale. Să triumfe rațiunea, pacea, buna înțelegere, dreptatea, libertatea, pentru oameni și pentru popoare. Să triumfe iubirea.

Contribuție românească la apărarea...

(Continuare din pag. 1)

transilvănenii și moldovenii au același punct de vedere și stau pe aceeași poziție. Istoricul austriac Stephan Vajda apreciază că românii nu numai că nu i-au ajutat pe turci la asediul Vienei, ci au făcut tot ceea ce le-a stat în putință ca să le zădărnicească atacul (Felix, Austria. Eine Geschichte Österreichs. Viena, 1980, p. 305).

Ajutorul acordat de români s-a manifestat și în alt fel. Șerban Vodă a poruncit ca tunurile sale, îndreptate spre zidurile Vienei, să fie încărcate nu cu explozibil, ci cu paie ca să nu vatame întru nimic locuitorii cetății.

Șerban Vodă a înscris cu acest prilej și acte de umanitarism. În timp ce în sectoarele ocupate de turci și tătari stăpînea jaful, teroarea și moartea, în vecinătatea taberei românești populația austriacă a avut asigurată liniștea, demnitatea și viața.

Void să marcheze într-un fel participarea sa la evenimentele, Șerban Cantacuzino lasă să se ridice în apropiere de Viena o cruce cu inscripția: „spre pomenirea continuă a noastră și a neamului nostru.” Pe locul unde a fost așezată crucea, autoritățile austriece au ridicat ulterior o capelă. An de an se fac acolo pelerinaje și slujbe în amintirea eroilor români căzuți pentru apărarea Vienei. Este un loc simbolic al înfrățirii între cele două țări și popoare.

Cronicarul Pallavicini spune despre domnitorul român că este un om cu mult zel pentru creștinătate, înțelept și prudent, dînd cele mai bune lămuriri în aceste părți.

Asemenea păreri exprimă și generalul Waldstein în 1688, socotindu-l vrednic de a căștiga dragostea creștinilor prin faptele ce a făcut.

Să fie între oameni și popoare raporturi morale, care asigură demnitatea și egalitatea, înlocuind aservirea, exploatarea, asuprirea, diferențierile de rasă și cele datorate inegalităților economice. Economicul care asuprește, care exploatează, care promovează inegalitatea, e imoral. De aceea între valorile economice și cele morale, apropierea e mai mare decât s-ar putea gândi la prima vedere.

Nu va fi o sarcină ușoară cea care îi așteaptă pe participanții la Adunarea Generală de la Vancouver. Bisericele vor trebui să ajungă la o unitate de vedere asupra tuturor problemelor cu care sînt confruntate ele și lumea, în vremea noastră. Înainte de unitatea de doctrină mai greu de realizat, în timp scurt, Bisericele se vor strădui să gîndească la fel în problemele de viață, aducîndu-se la același numitor, la Iisus Hristos, care să redevină principiu de unitate, de iubire și de înțelegere. Confruntîndu-se cu lumea de azi și cu problemele ei, Bisericele se vor examina și pe ele înșile și vor căuta să se situeze pe o platformă comună. Această platformă va fi Iisus Hristos ca izvor al vieții. Teologic se va încerca o re-situare ca trup unic al lui Hristos, a Bisericii care îl au drept cap unic, iar practic se va încerca o re-așezare a vieții în centrul valorilor care ordonează existența umană și existența cosmică în general.

Sperăm că Adunarea de la Vancouver (20 iulie—10 august 1983) va pune în fața creștinilor, în perioada care va urma, opțiuni limpezi, atît cu privire la unitatea lor, cît și cu privire la unitatea lumii, și mai mult decât atît, le va pune la îndemînă mijloace sigure de apărare a vieții și a existenței lumii.

Stolnicul Constantin Cantacuzino, vorbind despre rolul Țărilor românești în acest timp, conchide pe bună dreptate că ele au fost „ca un zid bun și tare înaintea turcilor”.

Salvarea Vienei și oprirea turcilor din drumul lor de înaintare spre centrul Europei este un moment de mare însemnătate în istoria popoarelor din Europa. La trei ani cade pașalîcul Budei și la încă un an cel al Timișoarei. Popoarele din sud-estul Europei se pregătesc pentru obținerea independenței lor. Învîngerea trupelor otomane la asaltul Vienei înseamnă o mare biruință, la care și-a adus contribuția și poporul român. Ea înseamnă declinul puterii otomane și începutul unei noi epoci în istoria popoarelor din sud-estul Europei.

Domnitorii Țării Românești și cei din Moldova cu toți oștenii lor au luptat cu multă dîrzenie și cu mult spirit de sacrificiu pentru păstrarea independenței țărilor lor, pentru apărarea creștinătății și a civilizației țărilor europene de invazia turcilor.

Aflîndu-se în imediata apropiere a imperiului otoman, la „poarta creștinătății”, cum scria Ștefan cel Mare, ei și-au apărat neatîrnarea și au fost un zid de nădejde pentru celelalte popoare, împotriva unui dușman comun.

Aniversarea celor 300 ani de la despresurarea Vienei este un moment de care se bucură și poporul român. Este legitimă părerea că tributul de sînge vărsat de fiii poporului român dat la despresurarea Vienei și pe parcursul atîtor veacuri, este o contribuție de seamă la apărarea independenței și propășirii popoarelor din sud-estul Europei.

De aceea bucuria aniversării celor 300 ani are ecou în viața acestor popoare.

Profesorul Atanasie Lipovan și cîntarea de strană

Profesorul Atanasie Lipovan s-a născut în Sinnicolaul Mare, județul Timiș, la 20 martie 1874, din părinții Ioan Lipovan și mama Sofia, născută din familia Dumineca. Tatăl său era de profesie lemnar. La vîrsta de 6 ani fiul Atanasie a fost înscris la școala primară din orașul natal: (Școala centrală ortodoxă-română confesională) unde a terminat 6 clase. Fiind înzestrat cu o voce plăcută și aptitudini muzicale deosebite moștenite de la tatăl său, care cînta din diferite instrumente de suflat (clarinet, fluer, cimpoi etc.), încă din primii ani de școală a fost pus să cînte singur în biserică și la diferite serbări.

După terminarea claselor primare, timp de doi ani a lucrat cu tatăl său, la meseria de lemnar, urmînd ca să-și însușească această meserie. În vara anului următor, mai mulți tineri țărani s-au hotărît ca să continue școala trecînd la Preparandia din Arad. Atanasie Lipovan, însuflit de acești consolarii bazat și pe aptitudinile sale muzicale, cari pe

atunci erau considerate dexteritate principală în cariera de învățător (confesional), a stăruit ca să fie trimis la Preparandia din Arad. Și aici studiul de predilecție i-a fost cîntarea și muzica.

După terminarea Preparandiei, în toamna anului 1892 a fost trimis ca învățător în comuna frunțașă Toracul Mic din Banatul iugoslav în care calitate a funcționat pînă la 1894, cînd și-a luat diploma de capacitate și a fost ales ca învățător definitiv în această comună. Aici înființează primul cor sâtesc, format din elevi și adulți, cu care a cîntat în biserică și a organizat diferite serbări culturale. Tot aici se căsătorește în anul 1895 cu Paraschiva Iancuș din Toracul Mic, fiica unor frunțași din această comună. În ianuarie 1896 pleacă din Toracul Mic în Comloșul Bănățean, unde s-a ales, intenționînd a se apropia mai mult de orașul natal Sinnicolaul Mare, unde după scurt timp a fost ales învățător și unde a funcționat pînă în anul 1918.

După unire a fost chemat ca subrevizor școlar la Arad. În anul 1919 înființează reuniunea de cîntări „Armonia” din Arad, arhicunoscută în tot Vestul țării. În 1922 este numit profesor de cîntare și tipic bisericesc la Academia Teologică din Arad, unde a funcționat pînă a trecut la pensie în 1938.

În anul 1927 profesorul Atanasie Lipovan, pe lîngă alte multe cîntări bisericești publice și fixează pe note liniare toate irmoasele sărbătorilor pe „melodia veche”, precum și irmoasele prescurtate, avînd ca fond vechea melodie, spre a ușura învățarea și cîntarea lor în strana bisericii noastre.

Între anii 1906—1944 el fixează pe note liniare și apoi publică toate cele 8 glasuri bisericești, răspunsurile liturgice, troparele

Pr. Ioan Farca

(Continuare în pag. a 3-a)

„CRAI NOU”

(Continuare din pag. 1)

găsit amintirea vie și urmele lui Mihai Eminescu. Poetul înființează Societatea „România Jună”, compozitorul i-a dăruit imnul: *Pe-al nostru steag e scris unirea* (pe versuri de Andrei Bărbăntu). Acest cîntec, cunoscut sub titlul *Imnul Unirii*, a fost însușit de Asociația revoluționară albaneză „Bashkiri” și a ajuns, după 1912 (independența Albaniei), Imn de Stat al acestei țări, după cum a ajuns imn patriotic românesc, mult cîntat, iar, de la 1977, Imnul Frontului Unității și Democrației Socialiste. Este dirijorul corului „României June”, pentru repertoriul căruia a alcătuit și a tipărit (în 1880), broșura *Colecțiune de cîntece sociale pentru studenții români*, în care a luat, pe lîngă creațiile proprii *Cîntecul gînteii latine*, *Imnul Unirii*, *Treicolorul*, *Inimă de român*, *Hai-deți frați cu bucurie*, a luat și cîntece populare și lăutărești (între care și cîntecele pe care le cînta M. Eminescu). În Viena a mai scris compozițiile: *Rămas bun patriei*, *„Lăsați-mă să cînt”*, *Florile dalbe* (Camelii), *Ziua Dunării* ș.a.

Trebînd să-și facă un rost de existență, se gîndise să vină în Capitala României (cum a făcut M. Eminescu, care scria gazetărie, ca prim redactor, la „Timpu”), să fie profesor la vreo școală sau dirijor de cor. Prie-

tenii transilvăneni l-au decis să opteze pentru profesor la Gimnaziul românesc din Brașov și dirijor al corului de la biserica Sf. Nicolae din Șchei. Aici a compus (în 1881) opereta *Crai-Nou* — prima operetă românească — prezentată, la 27 februarie 1882, cu categoric succes. A comunicat, fericit, preotului Iacile că „mi-am văzut visul cu ochii”. A mai scris compozițiile: *Hora Brașovului*, *Hora Prahovei*, *O dimineață pe Tîmpa*, *Marșul cîntăreților din Oravița*, răscolitoarea *Baladă* pentru vioară și pian, *Rapsodia română* ș.a.

I s-a înrăutățit boala de piept. S-a dus în Italia, la Nervi, pentru tratament și întinare. La Genova l-a cunoscut pe celebrul Giuseppe Verdi, care l-a elogiât după ce l-a auzit cîntîndu-i o Doină.

În februarie 1883 s-a întors la Stupca. A mai scris compoziția horatiană „*Tempi passati*”.

Și din nou s-au întîlnit Mihai Eminescu și Ciprian Porumbescu: geniul poeziei și geniul cîntecului, în tragicul lor crepuscul. În iunie 1883 s-a frînt condeiul lui Mihai Eminescu, întunecîndu-i-se geniala-i minte în negurile bolii; în iunie 1883 s-a frînt, la Stupca, arcușul lui Ciprian Porumbescu.

S-au împerecheat și s-au înfrățit, post mortem, în glorie și nemurire.

Strălucește, în veșnicie românească, Luceafărul Eminescu.

Cîntă, în veșnicie românească, vioara lui Ciprian Porumbescu.

Treicolorul său, sub titlul *Pe Tricolor e scris Unire* (cu text adaptat) este „Imn de Stat” al României.

175 de ani de la tipărirea operei lui Gh. Șincai...

(Continuare din pag. 1)

De remarcat este faptul că această lucrare tratează cronologic istoria întregului popor român. Șincai era stăpînit de ideea unității etnice a Moldovenilor, Muntenilor, Ardelenilor și Cuțovlahilor de peste Dunăre. El se înalță pînă la viziunea unitară a neamului, întreprînd faptele petrecute pe tot cuprînsul pămîntului românesc.

Aceste fapte nu le prezintă izolat, în aria pămîntului românesc, ci le pune în cadrul istoriei universale, mai precis în contextul sud-est european. Dealtfel, în titlul operei, Șincai arată că neamurile vecine „sînt așa de amestecate cu românii, cît lucrurile, întîmplările și faptele unora fără de ale altora nu se pot scrie pre înțeles”.

Hronica cuprinde o bogăție de sentimente și idei. Puritatea latină a poporului este o idee exagerată și neacceptată de istoriografia românească. O idee justă este aceea potrivit căreia creștinismul a pătruns la noi încă din epoca romană. El arată că de pe timpul lui Galien și a lui Aurelian în Dacia Traiană erau deja preoți creștini. Șincai este încălzit de strălucirea trecutului româ-

nesc, evocînd personalitatea marilor voievozi români cum a fost a lui Ștefan cel Mare. Demn de remarcat este sentimentul de revoltă față de „domni aceia cari să lăpădase de neamul, legea și credința Românilor”.

Ideile exprimate în Hronică aveau, în primul rînd, rolul de a sprîjni teza primordialității românești pe teritoriul patriei, precum și a continuității împotriva celor ce „încălesc întîmplările istorice”. Șincai a fost cel dintîi care a documentat sistematic și științific vechimea, continuitatea și mai ales unitatea poporului român de pretutîndeni. Pentru a dovedi autohtonitatea poporului nostru în hotarele vechii Dacii, el a purtat o polemică dîră și științifică cu defăimătorii istoriei noastre, cu convingerea că prin glasul lui vorbește înșăși istoria.

Cele mai vehemente acușări sînt îndreptate împotriva istoricului german J. Cr. Enghel, a căruia istorie defăimătoare a apărut în timpul vieții lui Șincai. Enghel susținea originea sud-dunăreană a poporului român și imigrarea lui în nord în secolele XI—XIII. Infîrmînd cu dovezi incontestabile teoria lui antiro-

mânească, perimată și contrară evoluției istorice reale, Șincai a prezentat continuitatea în Dacia ca un fapt normal și logic, atestat documentar și recunoscut de istoriografia universală. Șincai ne-a lăsat în Hronica sa monument nepieritor închinat demnității, ființei și drepturilor românești.

Pusă în slujba unui adevăr istoric și a unei cauze naționale, Hronica și-a recăpătat însușirea de a fi istorie vie și contemporană. Își menține actualitatea. În ea găsim răspuns și unii istorici contemporani (Bartha Antal, Endre Haraszti), care s-au specializat în combaterea tezelor vechimii și continuității în Dacia. Li s-a răspuns că „nimeni nu are dreptul să neghe, în necunoștință de cauză, trecutul unui popor”.

Glasul lui Șincai răsună cu tărie dovedind „voitorilor noștri de rău” (P. Maior) „nedezrupta noastră continuitate în hotarele în care ne-a pus Traian” (D. Cantemir) și „neclintirea noastră pe moșia milenară” (N. Iorga). Neclintirea românului este expresia implicată a marelui trecut spiritual și încrederea în viitor, în propriul său destin.

Exegeză la Antifonul al doilea

Intenționând o exegeză a textului Antifonului al doilea al Liturghiei, redăm mai întâi însuși textul: „Unule născut, Fiule și Cuvîntul lui Dumnezeu, Cel ce ești fără de moarte și ai primit, pentru mîntuirea noastră, a Te intrupa din Sfînta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioară, Maria, Care neschîmbat Te-ai intrupat și, răstignindu-Te, Hristoase Dumnezeule, cu moartea pe moarte ai călcat; Unul fiind din Sfînta Treime, împreună mărit cu Tatăl și cu Duhul Sfînt, mîntuiește-ne pe noi.” (O rugăciune de cerere, cu adresare de mare extensie, substanțial dogmatică, hristologică.)

Pe plan pămîntesc nașterea este un proces prin care — din substanță proprie — o făptură vie dă existență altei făpturi vie. Pe plan divin nașterea nu este proces, ci act voințial, veșnic, de aducere la existență a unei Persoane, prin împărtășirea integrală a ființei. Din veșnicie Persoana Întîia divină voințe să existe și Persoana a Doua, Căreia Îi comunică nu o parte din ființa (substanță) Sa, ci întreaga Sa ființă, rămînîndu-I întreagă. (Desigur este o mare taină.)

Considerînd astfel, s-ar părea că și Persoana a Treia dumnezeiască este născută, pentru că și Ei Persoana Întîia Îi dă existență printr-un act de voință, comunicîndu-I întreagă ființa Sa. Totuși numai Persoana a Doua se naște, iar Persoana a Treia purcede (provine) din Persoana Întîia. (Actele veșnice, divine, nu se repetă.)

În ce constă deosebirea? Dînd existență celorlalte două Persoane divine, Persoana Întîia se relaționează cu Ele — implicit — în două moduri diferite, deosebirea dintre naștere și purcedere fiind determinată tocmai de aceste două — voite — moduri de relaționare. Deși consubstanțială (de o ființă) cu Persoana a Doua, totuși Persoana Întîia se relaționează cu Ea mai ales *interpersonal*, implicit afirmînd realitatea Persoanelor. Astfel stabilește relația dintre Sine, ca Persoană Care comunică ființa Sa

și Persoana Căreia I se comunică această ființă; relația dintre Persoana născătoare și Persoana născută; relația Tatăl-Fiul. Singură Persoana a Doua este Fiul; este *Unul născut*. Numai Ei Persoana Întîia Îi spune „Fiul Meu Cel iubit” (Matei 3, 17).

Și Persoanei a Treia Persoana Întîia Îi dă existență tot voință și tot comunicînd-I propria Sa ființă, dar — implicit — se relaționează cu Ea mai ales *ființial*, afirmînd ființa. Revelator în acest sens este faptul că — prin gura Mîntuitorului — Tatăl numește Persoana a Treia chiar cu *numele ființei divine*: Duh, „Sfîntul Duh” (Matei 28, 19). Considerînd acest mod ființial de relaționare, adică mai ales pe temeiul ființei, dar și fiindcă verbul a purcede și sinonimul lui, a proveni (dînd) trimite la substanță (la ființă), în clasică formulă: „Care din Tatăl purcede”, subînțelegem: Care, ființial, din Tatăl purcede.

Cele două moduri preferențiale de relaționare (a Tatălului cu Celelalte două Persoane) nu contravin demnității divine, fiindcă ele se afirmă în cadrul unui mod unic: acela între trei Persoane egale.

În Antifon ne adresăm Fiului, numindu-L și „Cuvîntul lui Dumnezeu”. „Cuvîntul, pentru că Fiul Îl exprimă cu totul fidel pe Tatăl. „Eu și Tatăl Meu una sintem” (Ioan 10, 30). Se mai exprimă în această cîntare și adevărul că intruparea Fiului s-a realizat cu asentimentul Său deplin. De aceea continuă: „și ai primit, pentru mîntuirea noastră, a Te intrupa din Sfînta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioară, Maria.” Desigur și intruparea Fiului este o taină mare. Tot înțeles tainic are și ideea că, deși a luat trup omenesc, totuși Fiul a rămas și Dumnezeu adevărat, și, ca atare, veșnic prezent în Sfînta Treime (O stihiră a sărbătorii Înălțării Domnului chiar afirmă că Fiul s-a întors unde nu a lipsit.) De aceea Antifonul revine asupra ideii intrupării, precizînd: „Care neschîmbat Te-ai intrupat.”

Apoi continuă: „și răstignindu-Te, Hristoase Dumnezeule, cu

moartea pe moarte ai călcat.” Deci nu cu învierea, care a fost o urmare, ci *chiar cu moartea* Sa, Hristos a învins moartea. Ca să înțelegem, cit de cit, acest adevăr, să ne amintim că, în spiritul eternei dreptăți divine, moartea este „plata păcatului” (Rom. 6, 23). Hristos, Dumnezeu fiind, a avut libertatea de a plăti — definitiv — pentru (toate) păcatele tuturor oamenilor, murind cu omenitatea Sa. Tot odată, personal neavînd nici un păcat, Hristos a adus legea și duhul morții în situația paradoxală de a fi „plătă” nu a păcatului, ci a sfințeniei divine! Moartea a ajuns astfel într-o contradicție insurmontabilă. De aceea, atît cu privire la noi, cit și cu privire la Hristos, morții i s-a anulat însuși statutul ei ontologic. Fiind „călcată”, adică învinsă, (deși nu desființată) moartea nu mai putea opune nici o rezistență puterii dumnezeiești, care L-a și înviat pe Hristos, și ne va învia și pe noi. Totuși, în condițiile unui univers atît de traumatizat de actele egoiste ale unor îngeri și ale oamenilor de demult, pentru cei ce vor să primească roadele jertfei lui Hristos, murirea fizică rămîne o modalitate generală pregătitoare învierii; învierii spre viață, în trupuri spiritualizate luminos, biruitoare, veșnice.

Pentru a evidenția cit de opus plății păcatului se afla Hristos, cu privire la Sine, Antifonul subliniază încă o dată divinitatea Lui. Și precizează: „Unul fiind din Sfînta Treime, împreună mărit cu Tatăl și cu Duhul Sfînt.” Parcă ar adăuga: vedeți Cine a plătit pentru păcatele noastre?

Antifonul se încheie cu cerea dramatică: „mîntuiește-ne pe noi.” Dramatică, pentru că, făcînd-o, implicit recunoaștem în ce gravă opoziție ne aflăm față de sfințenia lui Dumnezeu. „Mîntuiește-ne”, adică fă-ne părtași roadelor jertfei Tale: iartă-ne păcatele, scoate-ne de sub influența celui rău, și ajută-ne să putem îndrepta aspirațiile noastre spre Tine, Doamne.

Pr. conf. Gheorghe Șoima

Vocație și împlinire preoțească

Sf. Apostol Pavel scriind — sub inspirația Duhului Sfînt, creștinilor proveniți din evrei și tuturor creștinilor de pretutindeni și de totdeauna — despre Hristos Arhiereul cel veșnic arată că orice arhiereu, orice preot, orice slujitor al Domnului, este luat dintre oameni, spre cele către Dumnezeu (Evr. 5, 1). Apoi spune că: „Nimeni nu-și ia singur cîntea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu, după cum și Aaron” (Evr. 5, 4).

Dacă pentru orice preocupare umană, pentru orice profesie este necesară o înclinare deosebită, o chemare, o vocație spre lucrarea respectivă, cu atît mai mult pentru misiunea preoției se cere o opțiune vocațională cu totul specială. Vocația sacerdotală a fost definită ca: „o chemare dumnezeiască și tainică, răsărind din harul lui Dumnezeu, nu din persoana umană a preotului, ci din dragostea lui Dumnezeu pentru noi; dar care se unește cu puterile sufletului și se manifestă prin darurile alese ale puterii preoției” (Pr. prof. I. Gh. Coman, Vocația și pregătirea pentru preoție, în Studii teologice nr. 5—6/1954, p. 239).

Preoția este lucrare a dumnezeiecului har, este o chemare cerească, căci însuși Hristos-Domnul și-a ales și a chemat ucenici și a zis acestora, și peste veacuri grăiește, și urmașilor Sfinților Apostoli: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rînduit să mergeți și roada să aduceți, și roada voastră să rămînă” (Ioan 15, 16); iar Sf. Ap. Pavel afirmă cu certitudine: „prin harul lui Dumnezeu sint ce sint” (I Cor. 15, 10). În vocația preoțească se întrepîtrunde, deci, cei doi factori: divinul și umanul, între acestea creîndu-se o sinergie, o împreună lucrare. Dumnezeu este cel care face chemarea, apelul vocațional, iar credinciosul, cel chemat se face receptacolul chemării divine. De modul și de măsura în care răspunde credinciosul acelei chemări depinde realizarea sa ca preot de vocație, ca slujitor al lui Hristos-Domnul. Decît chemarea o face Dumnezeu, iar din partea noastră vine răspunsul.

Să luăm aminte cu cită promptitudine, cit de categoric au răspuns prorocii Vechiului Testament precum și Apostolii Domnului: „Iată-mă, trimite-mă” (Isaia 6, 8), sau în Noul Testament: „Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule” (Evr. 10, 9). Această atitudine au avut-o și toți marii preoți ai Bisericii lui Hristos, și astfel cu ajutorul dumnezeiescului har au ajuns pe culmile slujirii preoțești.

Se cuvine ca și noi să avem conștiința acestei nobile chemări la slujirea preoțească. Preoția în sensul ei cel mai profund și au-

tentic este identificare cu starea de jertfire pentru Dumnezeu (Rom. 12, 1) și pentru semenii. În acest spirit au trăit toți marii preoți ai Bisericii. Sf. Grigorie de Nazianz spune în acest sens: „Noi sintem preoți prin aceea că noi ne oferim pe noi înșine ca jertfă duhovnicească”, iar în alt loc exclamă: „O! Hristoase pentru Tine și prin Tine trăiesc, vorbesc, cînt, slujesc. E unica mea oîrîndă.” Iar Sf. Ambrozie consideră că rostul preotului este „să dorească a fi de folos tuturor”.

Chipul Arhiereului celui veșnic (Evr. 5, 7), Hristos-Domnul, Modelul nostru suprem, chipul bărbatului desăvîrșit (Efes. 4, 13), este modelul de realizat pentru orice preot. Să avem mereu înaintea conștiinței noastre acest Model și sublimitatea și responsabilitatea slujirii preoțești. Căci preoția este liantul între cer și pămînt este prelungirea transcendenței în lumea pămîntească, dar este și ridicarea umanului la „chipul cel dumnezeiesc”. Preotul prin slujirea sa aleasă, și adevărată este colaboratorul lui Dumnezeu și mijlocitorul mîntuirii păstorilor săi. Pseudo-Dionisie Areopagitul zice: „Cel mai dumnezeiesc dintre lucrurile dumnezeiești este colaborarea cu Dumnezeu la mîntuirea sufletelor.” Acesta este și sensul real și profund al cuvintelor, de Duhul Sfînt inspirate: „noi ai lui Dumnezeu împreună-lucrători sintem” (I Cor. 3, 9) la formarea de personalități religio-morale și la mîntuirea credincioșilor. Aceasta este menirea noastră de a ridica la cer pe credinciosul înlănțuit în mrejele păcatului, de a lepăda toate lucrurile întinericului și să se îmbrace cu armele luminii (Rom. 13, 12).

Aceasta, însă ne se poate face înainte de a ne reînoi noi înșine prin revenirea la omul cel nou, curățit de toată întinărirea păcatelor, numai după ce noi am intrat în comuniune cu Dumnezeu vom putea călăuzi și ajuta pe alții să intre în comuniunea aceasta.

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, deși s-a întors la Tatăl (Ioan 16, 28) continuă să fie prezent la noi nu numai personal și nevăzut ca în Sf. Împărtășanie, ci și văzut, în ucenicii Săi, în preoția sacramentală, căci El a zis: „Iată Eu cu voi sint în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacului” (Matei 28, 20). Preotul adevărat și conștient devine deci un „hristofor”, un purtător de Hristos, un trăitor în Hristos, un „alter Christus”.

Pe Hristos-Domnul, Arhiereul cel veșnic și cersc, să-L avem în centrul vieții noastre, în centrul conștiinței noastre treze pentru a deveni vrednici slujitorii ai lui Dumnezeu și ai semenilor noștri.

Pr. Nicolae Dura

Profesorul Atanasie Lipovan și cîntarea de strană

(Continuare din pag. a 2-a)

învierii, psalmii, prîpelele, doxologii, antifoaie, aghioasele, canonul de plîngere al Născătoarei de Dumnezeu, stihirile Paștilor, cîntări la înmormîntarea pruncilor și mirenilor, colindele, cîntecele de stea, heruvicelile, îrmoașele și pricsnele.

Ultima lucrare tipărită în 1944—1946 cuprinzînd cîntările sărbătorilor începînd din luna septembrie și pînă în aprilie a fost publicată în două volume.

Lucrările profesorului Atanasie Lipovan sint menite a îndruma mai ales cîntăreții de strană și în aceeași măsură pe preoți, cărora le revine răspunderea menținerii cîntului tradițional bisericesc.

În județul Arad și în cea mai mare parte a județului Timiș majoritatea cîntăreților de strană cîntă și azi după cărțile de note ale profesorului Atanasie Lipovan, care a instruit împreună cu învățătorul confesional Antoniu Mînișan cei mai buni cîntăreți de strană și preoți din aceste județe.

În bisericile din Toracul Mare, Toracul Mic, Sarcia Română, Eci-ca Română și lancahid din Banatul Iugoslav și azi cîntăreții cîntă melodiile bisericești învățate de la Atanasie Lipovan pe cînd era învățător în Toracul Mic și se folosesc de cărțile publicate de el, unele aflîndu-se și în strana acestor biserici.

Pensionîndu-se este chemat la Timișoara, unde i se încredințează conducerea stranei catedralei mitropolitane din Mitropolia Banatului, unde în 27 aprilie 1947 îl surprinde moartea în etate de 73 ani.

Profesorului Atanasie Lipovan i se potrivește cuvintele psalmistului David: „Lăuda-voi pe Domnul în viața mea, cînta-voi Dumnezeu meu pînă voi trăi.” Con-

sider că merită a fi cunoscute aprecierile făcute la adresa lui de conducerea bisericească și de compozitorii timpului său.

În aprilie 1935 cu ocazia împlinirii vîrstei de 60 ani Dr. Grigorie Gh. Comșa episcopul Aradului după ce arată activitatea și meritele acestui mare cîntăreț, compozitor și organizator de coruri în Banat, Crișana ... spune următoarele cuvinte de apreciere: „Împărăția sufletelor se întemeiază pe armonie și înfrățire. Cu ce să vă răsplătească Biserica mea, Biserica noastră ortodoxă pentru munca ce o prestați în cadrul ei spre slava lui Dumnezeu și înălțarea sufletelor? Cu ce să vă răsplătim că darul divin al artei muzicale îl răspîndiți prin armonii de clasică frumusețe asupra sufletelor? Cu ce să vă fim recunoscători că în timp de tristeți ne scăldați sufletele în armonia bucuriei și le mîngăiați cu roua melodiilor minunate? — Eu cred că prin nimic nu puteți avea o mai mare mîngăiere decît că aveți conștiința împăcată, că v-ați făcut datoria către Dumnezeu, către Biserica lui și cultura românească” (Biserica și Școala, Nr. 15 din 14 aprilie 1935).

Episcopul Dr. Andrei Magieru, al Aradului, în adresa Nr. 1554 din 11 aprilie 1935 spune: „Se împlinesc aproape două decenii de cînd an de an, și praznic de praznic, împreună cu corul Dv. am oficiat sfintele Liturghii, și pe aripa melodiilor și armoniilor ne-am ridicat cu gîndul și sufletul de pe pămînt la cer pentru a putea auzi dincolo de aceste armonii omenitești, cîntări și armonii cerești. Gîndul ni se îndreaptă în primul rînd cu prinos de recunoștință către profesorul Atanasie Lipovan, care ani de-a-rîndul fără încetare a fost sufletul co-

rulei și conducătorul lui. Ca oricare mare dirijor și compozitor el a știut să coboare și să împletească armoniile cerești cu cele pămîntești și să le eternizeze. Cu zelul și cu talentul lui a știut să sădească în mînunchiul de iubitori ai cîntecului nu numai melodiile și armoniile cîntecului, dar și armonia dintre oameni, care este necesară în orice societate omenească. Tuturor vă împărtășim arhiereasca noastră binecuvîntare, urîndu-vă să culegeți roade cit mai bogate și cit mai frumoase.”

Compozitorul Sabin Drăgoi la 6 aprilie 1935 cu ocazia împlinirii a 60 ani trimite profesorului Atanasie Lipovan elogiile rînduri: „Scump sărbătorit, Dragă Taica Lipovan. Împrejurări importante de ordin familiar mă împiedică să fiu și eu de față între cei mulți, cari te cunosc, cinstesc și admiră munca și talentul D-tale. Cu ocazia serbării celor 60 de ani împliniți (mulți înainte!) plini de rodnice înfăptuiri pe ogorul neamului, Te rog însă să primești pe această cale din partea mea expresia sincerei și filialei iubiri odată cu prinosul meu de adînc omagiu. Darurile cu cari te-ai înzestrat bunul Dumnezeu le-ai jertfit tot spre lauda și preamărirea Lui. Fie că duiosu-ți glas a răsunit în bolta sfîntului locas, intonînd îrmoașe de la strana Domnului, fie că a trăgănat în clipe de desădăjde doina străbună, mîngăind și întărind credința celor oropsiți, faptă tot atît de plăcută lui Dumnezeu. Amărăciunea anilor mulți fie-ți îndulciată de mulțumirea bogatului rod! Dorindu-ți viață îndelungată și senină, plină de armonie în fruntea „Armoniei” copleșită de glorie, îți string mîna cu cele mai călduroase urări de bine al D-tale preadevotat — Sabin

Drăgoi, Timișoara la 6 aprilie 1935.

Un cuprinzător portret profesorului Atanasie Lipovan îi face Dr. Alexandru Stoienescu avocat și președintele corului „Armonia” din Arad prin această caracterizare: „Dotat de la Dumnezeu, cu o înfățișare ce se recomandă de la sine, înzestrat cu o voce mai mult decît splendidă și cu un talent muzical extraordinar, avînd și o inteligență rară și o inimă de aur, care se încălzește numai pentru ceea ce este frumos și înălțător, dotat de la natură și cu un simț intensiv organizatoric, tenace, răbdător și energic — ar fi devenit un luceafăr mareț al cîntării, dacă se năștea în alte împrejurări ... Doina pe care o interpretează, cum poate nimeni altul în România, i-a intrat adînc în inimă, iubirea de neam și o doză chiar prea mare de modestie, îl împing fatal pe drumul apostolatului. Preferă să rămînă cîntărețul adorat al satului și îndrumătorul lui și după ce își amplifică cunoștințele muzicale. Împreună cu inimosul avocat Nestor Oprean a făcut totul pentru neamul lui, pentru colectivitatea care i-a dat viață și prea puțin pentru sine” (Prof. I. Șerb: „Popas aniversar, Arad, anul 1970, pagina 18).

Distinsul preot Florea Codreanu de la catedrala din Arad la sărbătorirea profesorului Atanasie Lipovan cu ocazia împlinirii vîrstei de 60 ani: „Te cunoaște tot orașul și județul Arad. Și mai bine te știe Banatul. Te cunoaște țara întreagă ... Biografia ție scrisă în miile de game ale armoniilor și compozițiilor, căci în fiecare ție-ai pus sufletul întreg. Ție scrisă în suflutele celor ce ție-au ascultat imnele bisericești, cîntecele naționale și doinele, fie că le-ai cîntat singur, fie că le-ai vărsat în suflute prin corurile al căror măestru ai fost și ești. Am putea noi cu neputințioasele noastre cuvinte să-ți facem o mai izbutită biografie decît cea scrisă pe portativ și în suflute? Împreună cu toată suflarea românească îți aducem omagiu pentru opera de pînă aici. Prin ea ne-ai mîngăiat sau ne-ai făcut să plîngem, ne-ai îndușorât sau ne-ai răscolit sufletele.”

Toate cele arătate pînă aici, cred că umplu de bucurie inima fiecărui bun creștin și bun român, munca și însuflețirea prof. A. Lipovan servind pildă generațiilor de azi și a celor viitoare.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

● În ziua de 25 iunie 1983, P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a făcut o vizită pastorală la parohia Hărman, prot. Brașov.

● La data de 26 iunie 1983, de Praznicul Rusalilor, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop-vicar Lucian Florea Făgărășanul a oficiat slujba de sfințire a noii biserici pictată de curînd de la parohia Zăbrătău, prot. Sf. Gheorghe, preot paroh Gh. Radu. Cu acest prilej P.S. Sa a rostit un cuvînt legat de sărbătoarea Pogoririi Duhului Sfînt.

Tot în această zi P.S. Sa a asistat la slujba vecerniei de Rusalii la parohia Sita Buzăului, prot. Sf. Gheorghe, unde a rostit un cuvînt despre cinstirea Maicii Domnului în Biserica Ortodoxă.

● În ziua de 27 iunie 1983 (sărbătoarea Sfinței Treimi), Prea Sfinția Sa a oficiat Sfința Liturghie la parohia cu hramul Sf. Gheorghe din orașul Întorsura Buzăului, prot. Sf. Gheorghe. La sfîrșitul Sf. Liturghii P.S. Sa a rostit un cuvînt în legătură cu Sf. Treime.

Tot în aceeași zi P.S. Sa a vizitat parohiile Brădet-Acriș, prot. Sf. Gheorghe și Vama Buzăului, prot. Brașov, unde a ținut cuvînt de învățătură despre cinstirea sfinților în Biserica Ortodoxă.

● În ziua de 29 iunie 1983 a avut loc, la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, revederea de 50 de ani a absolvenților Școlii normale „Andrei Șaguna” din Sibiu (promoția 1932/1933).

Cu acest prilej s-a oficiat, în catedrala mitropolitană, un parastas pentru profesorii și colegii decedați.

CLUJ

● Duminică, 5 iunie 1983, Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar, a săvîrșit resfințirea bisericii din filia Salatiu, parohia Petrești, prot. Dej, care a fost renovată prin jertfelnicia credincioșilor și purtarea de grijă a preotului paroh Rusu Pașcu.

La sfîrșitul Sf. Liturghii arhieresti P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

● Duminică, 12 iunie 1983, Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar, a săvîrșit sfințirea monumentului eroilor ridicat de credincioșii din Făurești și Finațe, prot. Lăpuș, jud. Maramureș, după primul război mondial în memoria celor căzuți pentru apărarea Patriei. Acest monument a fost renovat și îmbrăcat cu pictură de preotul Vasile Trif din Bozinta Mare, jud. Maramureș, prin jertfelnicia credincioșilor din cele două sate și purtarea de grijă a vrednicului preot paroh Alexandru Cîmpeanu, care a fost distins cu rangul de „iconom” cu dreptul de a purta brîu roșu.

La sfîrșitul Sf. Liturghii arhieresti P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

● Joi, 16 iunie 1983, Praznicul Înălțării Domnului, Prea Sfinția Sa Iustinian Maramureșanul, Episcop-vicar, a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Poenile de sub Munte I, prot. Sighetu Marmației.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, P.S. Sa a rostit un înălțător cuvînt de învățătură.

● Duminică, 26 iunie 1983, Praznicul Pogoririi Duhului Sfînt, Înalt Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu, a săvîrșit resfințirea bisericii Sfința Treime din municipiul Cluj-Napoca. Biserica a fost renovată în exterior, iar în interior curățată pictura prin jertfelnicia credincioșilor și purtarea de grijă a P.C. prot. Traian Man și P.C. preot paroh Ioan Sîncrăian.

La sfîrșitul Sf. Liturghii arhieresti, I.P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

ALBA IULIA

● În ziua de 5 iunie a.c., P.S. Episcop Emilian a tirnosit biserica cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae” din filia Văleni-Oaia, a parohiei Coronca, prot. Tg. Mureș, după care a săvîrșit Sf. Liturghie, înconjurat de un sobor de preoți, prilej cu care P.S. Sa a rostit un cuvînt de învățătură.

● La dorința preotului paroh și a credincioșilor din parohia Cib, prot. Alba Iulia, P.S. Episcop Emilian a făcut în acest sat, cu tradiții, o vizită pastorală la data de 11 iunie a.c., prilej cu care s-a oficiat o Vecernie, urmată de un cuvînt de învățătură al P.S. Sale.

● A doua zi, Duminică, 12 iunie a.c., P.S. Sa a săvîrșit dumnezeiasca Liturghie în parohia Amlașul Mare.

● Ziua de 18 iunie a.c., a fost prilej de înălțare sufletească pentru credincioșii din parohia Chiheru de Jos, prot. Reghin, P.S. Episcop Emilian poposind în această parohie.

● Duminică, 19 iunie a.c., P.S. Episcop Emilian a binecuvîntat strădaniile preotului și credincioșilor din parohia Băița, prot. Reghin, sfințind biserica împodobită cu pictură în frescă, cu mobilier și cu cele necesare dumnezeieștii slujbe. După săvîrșirea Sf. Liturghii P.S. Sa a rostit un cuvînt de învățătură.

● În ziua de 22 iunie a.c., P.S. Episcop Emilian a participat la ceremonia înmormîntării distinsului preot icon. stavr. Ioan Dăncilă din Geoagiul de Sus, prot. Arad, trecut la cele veșnice la venerabila vîrstă de 93 de ani.

● La praznicul Nașterii Sf. Ioan Botezătorul, 24 iunie, hramul schitului cu același nume, din Alba Iulia, P.S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie, urmată de un parastas pentru pomenirea foștilor episcopi: Ioan Stroia, Policarp Morușca și Veniamin Nistor care-și dorm somnul de veci la umbra acestui schit.

ORADEA

● Liturghie arhierescă în orașul Zalău. — Duminică, 26 iunie 1983, de praznicul Pogoririi Sf. Duh, P.S. Episcop Vasile a săvîrșit Sf. Liturghie în biserica din orașul Zalău, ținînd un bogat cuvînt de învățătură despre întemeierea Bisericii ca instituție văzută, în ziua de Rusalii, pentru mîntuirea credincioșilor.

Preoții parohi Ioan Gălgău și Traian Opreș, pentru îndelungată și rodnică activitate pastorală, au fost distinși cu rangul de *iconom-stavrofor*.

● Hirotonire de preot. — În cadrul Sf. Liturghii de a doua zi de Rusalii, în Catedrala episcopală din Oradea, diaconul Gug Teodor a fost hirotonit întru preot, pe seama parohiei Drăgănești, prot. Beiuș. Și cu acest prilej, chiriarhul a ținut un ziditor cuvînt de învățătură.

Cursuri misionare de scurtă durată

Potrivit îndrumărilor Sf. Sinod al Bisericii noastre și cu binecuvîntarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Centrul arhiepiscopesc Sibiu a organizat și în acest an, pînă în momentul de față, două serii de cursuri de scurtă durată și anume:

Prima serie a avut loc la Mănăstirea Brăncoveanu de la Simbăta de Sus, între 30 mai—8 iunie 1983, iar a doua la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, între 4—13 iulie 1983.

La fiecare serie au fost programați cîte 30 de preoți din întreaga Arhiepiscopie a Sibiului, de vîrste diferite, de la toate protopopiatele și de la parohii de categorii diferite.

Prelegerile ca: „Mîntuirea prin Biserica”; „Pastorația individuală”; „Cîntarea în comun în biserică”; „Sf. Scriptură și dreapta ei interpretare”; „Predica duminicală și cea ocazională, cu specială privire asupra predicii la înmormîntare”; „Învățătura Bisericii Ortodoxe despre autoritatea de stat” ș.a., susținute de P.C. profesorii de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, viețuitori de la Mănăstirea Brăncoveanu — ierom. T. Părăian, consilieri, ca și seminariile prelungite care au avut loc la toate prelegerile, au avut darul de a împropășa cunoștințele teologice, liturgice, pastorale și cu caracter patriotic ale preoților cursanți, ele prilejuind totodată dobîndirea de noi cunoștințe, atît de necesare în lucrarea de astăzi a preotului.

Gh. P.

Apariție editorială

Recent a apărut în editura „Albastro”, colecția „Cogito”, o carte cu titlul „Miere și Fiere” a lui Ioan Borlan, unul din preoții bihoreni, care s-a distins în viață printr-o bogată activitate profesională și culturală.

Fire meditativă, permanent adîncit în probleme de spiritualitate, pasionat în pătrunderea gîndirii marilor cugetători, el a pus mîna pe condei și în decursul anilor a adunat, tradus și selectat o sumedenie de aforisme, care prin conținutul lor educativ pot îmbogăți patrimoniul spiritual al fiecărui cititor.

Preotul pensionar Ioan Borlan are acum la bătrînețe, cu ocazia ieșirii sale la pensie, satisfacția de a-și vedea munca și activitatea culturală concretizată în această prețioasă lucrare.

Lansarea și prezentarea cărții s-a făcut în sala bibliotecii municipiului Oradea, cu care ocazie i s-a apreciat munca, la care aprecieri s-au adăugat cele ale numerosului public, care a luat parte la întîlnirea autorului cu publicul.

Felicităm pe autor și îi dorim viață lungă, iar pentru cîntea pe care ne-a făcut-o îl asigurăm de întreaga noastră afecțiune.

Pr. A. Mușet, Oradea

Semnalăm... Semnalăm...

● Ca urmare a Conferinței „Viață și Pace” care a avut loc la Upsala, în Suedia, între 20—24 aprilie 1983, la care a participat și I.P.S. Antonie al Ardealului, s-a înființat în același oraș un „INSTITUT SUEDEZ INTERNAȚIONAL DE CERCETARE ÎN DOMENIUL PACII ȘI AL RELIGIILOR”. Directorul lui este Victor Wogg.

● Două biserici monumente istorice din București, SCHITUL MAICILOR și OLARI au fost mutate de la locul vechi, cea dintîi la peste 100 m, cea de a doua la 58 m, fiind folosit un procedeu de translație pe 14 căi de rulare și 32 de boghiuri sau, mai simplu spus, au fost puse pe roate și trase la locul nou cu 1,80 pînă la 2,30 m pe ord. Procedeu — românesc — și conducerea lucrărilor s-au datorat ing. Eugen Iordăchescu. După același procedeu, de curînd s-a mutat, tot în București, și un bloc cu locatarii în el și cu toate serviciile neîntrerupte. Cîte alte minunății nu ne mai rezervă viitorul!

● Mitropolia Banatului ne-a dat o nouă versiune a cărții lui Toma de Kempis, URMAREA LUI HRISTOS, în traducerea din limba latină a preotului prof. Dumitru C. Vișan. (Timișoara, 1982, 237 p.). Un Cuvînt înainte, erudit și cuprinzător, semnează I.P.S. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, cu prețioase date și observații asupra autorului (adesea controversat) și asupra tipului de spiritualitate proprie acestei cărți. Un avertisment asupra elementelor străine de mentalitatea credincioșului de astăzi, explică partea ei de inactualitate, dar considerațiile asupra părților care își mențin actualitatea, — cele mai numeroase — impun citirea ei cu folos de către credincioși, astăzi ca și atunci cînd a fost alcătuită. Este a 12-a versiune a URMĂRII LUI HRISTOS în traduceri românești.

● Radu Cărneci publică în editura „Eminescu”, volumul TIMPUL JUDECĂTOR, elegii. Poezie adevărată care va rezista fără îndoială timpului judecător.

● TÎRGUL IEȘILOR ÎN MILENIUL II (Săptămîna, nr. 22, 3 iunie 1983, p. 3), este un lung articol despre recente descoperiri de la Iași, de lingă Mitropolie, care au scos la iveală mărturii inestimabile cu privire la viața și organizarea bisericească și civilă din mai multe epoci, începînd cu una anterioară lui Alexandru cel Bun, și sfîrșind cu cea a lui Vasile Lupu, dispuse pe trei orizonturi arheologice. Semnatarul, P. D. Hurezi, este diaconul Petre David, conferențiar la Institutul Teologic Universitar din București. Un neobosit și ingenios căutător de astfel de noutăți.

● Despre volumele: „MONUMENTE ISTORICE ȘI DE ARTĂ RELIGIOASĂ DIN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FEACULUI ȘI CLUJULUI” (1982), „COLECȚIA DE ARTĂ RELIGIOASĂ VECHĂ A ARHIEPISCOPIEI TIMIȘOAREI ȘI CARANSEBESULUI” (1977), „Catedrala Mitropoliei Banatului” (1980), „Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului” (1980), „Monumente istorice bisericești din Lugoj” (1981), „Arta feudală în Țările Române”, „Arta veche a Banatului” (1981), despre „Monumentele din Arhiepiscopia Craiovei” și cele din „Mitropolia Moldovei și Sucevei” (1974), despre o monografie a mănăstirii Putna și despre recentele trei volume editate de Patriarhie: „ARTA CREȘTINĂ ÎN ROMÂNIA”, scrie în România Literară, George Muntean (nr. 22, joi, 2 iunie 1983, p. 19).

● P. I. David găsește încă multe lucruri interesante asupra lui Burebista pe care le adună în studiul: „Burebista roi et grand prêtre des Daces”, apărut în „Recherches sur l'histoire des Institutions et du droit”, VII—VIII, 1982—1983, 17. p. (tirage à part).

● Un interviu cu prof. Dr. Vasile Netea cu privire la cercetarea și valorificarea elementelor fundamentale ale culturii transilvănene, publică Emil Șimandan în revista „Orizont” (nr. 21, 27 mai 1983). Prof. Netea se referă la apărarea limbii, la pasiunea pentru istorie, la faptul că transilvănenii „n-au fost regionalisti”, ci s-au adresat întotdeauna tuturor românilor, prin creațiile lor — acestea fiind cîteva din elementele caracteristice culturii transilvănene. Au fost și mai sînt.

● Revista „Ramuri” de la Craiova (nr. 5, 15 mai 1983, p. 6), sub genericul „Redescoperirea clasicii”, publică sub semnătura lui Cristian Popescu un articol despre: „Ion Agârbiceanu, contemporanul nostru”. Ne bucurăm.

● Scriind despre TIPARUL ROMÂNESC LA 475 DE ANI, (Contemporanul, nr. 22, 27 mai 1983, p. 1 și 10), Dan Simonescu nu putea să nu înceapă cu Liturghierul lui Macarie, tipărit la Tirgoviște în 1508. Mai departe, prin ani și secole, tipografiile au înflorit tot pe lingă mitropolii, episcopii și mănăstiri, găsind acolo înclinare spre prinderea în forme a gîndului și cuvîntului apt să treacă în nemurire și îndemînare spre lucrul de migală, spre alcătuirea cuvîntelor din litere, și a literelor din lemn cioplit cu mîna. Treabă de monahi cununați cu veșnicia.

● Elisabeth Behr-Sigel, ortodoxă convertită de la protestantism în anii tinereții, autoare a unor valoroase scrieri de spiritualitate, înclină ușor, ușor spre un anumit feminism, sub influența curentelor de acest fel din protestantismul contemporan. Publică în revista CONTACTS (Paris, nr. 121, 1983, p. 62—70) un articol intitulat: „La femme aussi est à l'image de Dieu” (Și femeia e după chipul lui Dumnezeu). Fără îndoială. Se știe încă de la Facere! De altfel titlul e un citat din Sf. Vasile cel Mare. Ceea ce e nou, e o anumită sugestie că cineva s-ar îndoi de aceasta și că ar trebui, poate, să se restabilească adevărul. Cel ortodox există nealterat și nu mai trebuie restabilit. Dacă se au în vedere frămîntările actuale din lumea protestantă, acestea nu ne privesc pe noi. Deocamdată articolul D-nei Behr-Sigel, în afară de ceea ce sugerează dar nu spune, este în limitele ortodoxiei.

● Asupra rolului femeilor în Biserică scrie și Constantin Patelos: Femmes et hommes dans l'Eglise (Femeile și bărbații în Biserică), în S.O.P. (Service orthodoxe de presse), nr. 77, 1983. Se păstrează pe linia tradițională.

● Kallistos Ware, episcop ortodox din Anglia, profesor la Oxford, scrie în S.O.P. (Service orthodoxe de presse), nr. 77, 1983, despre: „Unitatea în diversitate. Vocația ortodoxă în Europa occidentală.” Ca întotdeauna, substanțial.

ANTONIE DE LA PRISLOP

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Asist. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.